

บทวิจารณ์หนังสือ พลเมืองกวิวัฒน์ จากพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก

พรชนก เรืองวีรยุทธ¹
Pornchanok Ruengvirayudh²

วันที่รับบทความ: 28 สิงหาคม 2566

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 16 ตุลาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 18 ตุลาคม 2566

สแกนอ่านหนังสือได้ที่

ชื่อหนังสือ: พลเมืองกวิวัฒน์ จากพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก

บรรณาธิการ: ญัฐพล ตันตระกูลทรัพย์

เผยแพร่: ธันวาคม 2565

ภายใต้โครงการสำรวจและพัฒนา CMU Global Citizenship Scale คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ อาจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200
อีเมล: pornchanok.rueng@cmu.ac.th

² Lecturer, Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: pornchanok.rueng@cmu.ac.th

1. บทนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นผลลัพธ์จากความพยายามและความต้องการเข้าใจว่าพลเมืองโลกมีนิยามความหมายอย่างไร และสามารถใช้ในบริบทใดบ้าง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ โดยริเริ่มจากคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดเวทีเสวนาขึ้น เพื่อระดมความคิดเห็นและตกผลึกออกมาในรูปแบบของหนังสือชื่อ “พลเมืองภิวตัน จากพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก” โดยหนังสือเล่มนี้เป็นการประมวลความคิดเห็น มุมมอง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็น “พลเมืองโลก” หรือ “พลโลก” ในบริบทสังคมไทย จากผู้เข้าร่วมเสวนาจำนวนทั้งหมด 13 ท่าน ซึ่งล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในบริบทการทำงานที่หลากหลายจาก 5 ภาคส่วน โดยมี ฌ์พล ตันตระกูลทรัพย์ หัวหน้าศูนย์นวัตกรรมรัฐศาสตร์ และอาจารย์ประจำสำนักวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นบรรณาธิการผู้เรียบเรียง เพื่อนิยามความเป็นพลเมืองโลกสำหรับบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน และกำหนดทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนของคณะรัฐศาสตร์ฯ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการเป็น “สถาบันแห่งการเรียนรู้สู่การเป็นพลเมืองโลก” และเป็นแนวทางในการปรับตัวของสังคมไทยในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน

พลเมืองโลก

ในบทบรรณาธิการ ได้สรุปนิยามของคำว่า “พลเมืองโลก” ไว้ว่าเป็นคำที่กินความหมายกว้าง โดยรวมเป็นความหมายที่เน้นอธิบายถึงคุณลักษณะของมนุษย์ในรูปแบบหนึ่ง และยังสะท้อนถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ครอบคลุมไปทั่วโลกและลดความรู้สึกของการแบ่งแยกระหว่างกันให้มากที่สุด

หนังสือเล่มนี้นำเสนอความคิดเห็น มุมมอง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองโลกในบริบทสังคมไทยในด้านการงานโดยแบ่งออกเป็น 5 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ (วิกฤตสิ่งแวดล้อม การรู้ทันข้อมูล ความภูมิใจชาติ) ภาคธุรกิจ (ทักษะ ทักษะคนรุ่นต่างๆ) ภาคการเมือง (การศึกษาขั้นพื้นฐาน การเปิดกว้าง การยอมรับในความหลากหลาย) ภาคประชาสังคม (ชาติพันธุ์ในประเทศ ภาษาท้องถิ่น ความหลากหลายทางเพศ) และภาควิชาการ (ประวัติศาสตร์ สำนักและสมรรถนะระดับสากลโลก) ซึ่งในแต่ละภาคส่วนมีทั้งคุณลักษณะร่วมและแตกต่างกัน โดยนำเสนอแต่ละส่วนผ่านมุมมองของผู้เข้าร่วมเสวนาแต่ละท่านในด้านนั้นๆ เช่น พริษฐ์ วัชรสินธุ จากภาคธุรกิจ สรุปว่า ทุกคนตื่นตัวอยู่แล้วในการเป็นพลเมืองโลก ประเด็นสำคัญคือจะเสริมทักษะที่สำคัญอย่างไร เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะ

การเห็นอกเห็นใจคนในวัฒนธรรมอื่น ทักษะการลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาในระดับสากล ซึ่งทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ตอบโจทย์เรื่องพลเมืองโลกเท่านั้น แต่ยังทำให้คนรุ่นใหม่สามารถทำงานกับคนต่างรุ่นที่มีค่านิยมแตกต่างกันมากขึ้นได้ด้วย และที่สำคัญคือการทำให้โรงเรียน หลักสูตร วิธีการสอน การประเมิน สื่อมวลชน รัฐบาล ส่งเสริมไม่ใช่ว่าส่วนทางการกับการปลูกฝัง การเป็นพลเมืองโลกของคนรุ่นใหม่

พลเมืองกวีตัน

ผู้ที่สนใจอ่านหนังสือออนไลน์เล่มนี้สามารถสแกน QR Code ด้านบน หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นการเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ ทำงาน และใช้ชีวิตในต่างประเทศ นอกจากนั้น หนังสือเล่มนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยอีกด้วย เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบริเวณที่มีความเป็นนานาชาติอย่างมาก และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากทั้งภาคแรงงาน การท่องเที่ยว และการลงทุนจากต่างชาติ หนังสือเล่มนี้จะเพิ่มความเข้าใจและแนะแนวทางในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ผู้อ่านไม่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐาน นอกเหนือไปจากความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและสภาพสังคมไทย

2. การเก็บข้อมูลและข้อมูลทางประชากรของผู้เข้าร่วมเสวนา

หากพิจารณาหนังสือเล่มนี้ในฐานะของการเป็นงานวิจัย เพื่อแสวงหาความหมายของการเป็นพลเมืองโลกในสังคมไทย การจัดเสวนาและการเลือกเชิญผู้ทรงคุณวุฒิสามารถพิจารณาในมุมมองของระเบียบวิธีวิจัยได้ โดยเวทีเสวนานี้จัดขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2564 วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2565 และวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ถือว่าสอดคล้องกับหลักการจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งควรจัด 2 ถึง 4 ครั้งต่อการวิจัย เนื่องจากไม่ควรเชื่อถือข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเพียงแค่กลุ่มเดียว (Johnson & Christensen, 2014) แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะไม่ได้ระบุระยะเวลาในการเสวนาในแต่ละครั้ง แต่จากความยาวของข้อสรุปจากแต่ละท่าน สามารถอนุมานได้ว่าการเสวนาน่าจะมีความยาวตั้งแต่ 1 ถึง 3 ชั่วโมงต่อครั้งตามที่ Johnson และ Christensen ได้แนะนำไว้ ทั้งนี้ Lindlof และ Taylor (2011) ผู้ซึ่งแนะนำว่าการเสวนาควรมีระยะเวลาดังแต่ 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง กล่าวถึงระยะเวลาในการเสวนาว่าขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เข้าร่วมเสวนาและความซับซ้อนของหัวข้อในการเสวนาด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและครบถ้วน ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้ไม่ได้ระบุสถานที่การจัดเวทีเสวนา แต่สามารถอนุมานได้ว่าจัดขึ้นที่คณะรัฐศาสตร์และ

รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หากเป็นเช่นนั้นผู้เข้าร่วมการเสวนาจะสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างค่อนข้างอิสระเพื่อประโยชน์ทางด้านการศึกษา

รูปแบบการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเสวนาถือว่ามีความคล้ายคลึงกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) และถือว่ามีความเหมาะสม ซึ่ง Johnson และ Christensen (2014) และ Lindlof และ Taylor (2011) แนะนำตั้งแต่ 6 ถึง 12 คน และ Creswell (2014) แนะนำ 6 ถึง 8 คน การกระจายจำนวนผู้เข้าร่วมเสวนา 13 คน ในแต่ละภาคส่วนมีความเหมาะสม กล่าวคือ จำนวนผู้เข้าร่วมเสวนาจากแต่ละภาคส่วนมีความใกล้เคียงกัน ได้แก่ ภาครัฐ (3 คน) ภาคธุรกิจ (3 คน) ภาคการเมือง (2 คน) ภาคประชาสังคม (3 คน) และภาควิชาการ (2 คน) แม้หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ระบุถึงกระบวนการคัดเลือกผู้เข้าร่วมเสวนา แต่โดยปกติแล้ว มักไม่ได้มาจากการสุ่มเลือก สืบเนื่องมาจากจำนวนที่น้อย ดังนั้น ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงควรตระหนักถึงจุดนี้ และระมัดระวังในการสรุปผลที่ได้จากการเสวนา (Johnson & Christensen, 2014; Lindlof & Taylor, 2011)

หากมองในคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องเพศสภาพ (Gender) ของผู้เข้าร่วมเสวนา มีเพียงคนเดียวที่เป็นเพศหญิง และอีกหนึ่งคนที่เป็น LGBTQ ส่วนผู้เข้าร่วมเสวนาที่เหลือ 11 คน เป็นเพศชายทั้งหมด จึงมีความเป็นไปได้มากกว่ามุมมองที่ได้นั้นอาจไม่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ประเด็นความหลากหลายทางเพศได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญ

นอกจากนี้ หนังสือยังไม่ได้ระบุข้อมูลเกี่ยวกับผู้ดำเนินการเสวนาหรือผู้สัมภาษณ์ (Moderator หรือ interviewer) ซึ่งถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการเสวนาอย่างยิ่ง แม้ว่าสามารถอนุมานได้ว่า ผู้ดำเนินการเสวนาอาจเป็นคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ฯ แต่ไม่ได้ระบุข้อมูลที่ชัดเจนว่ามีความรู้และประสบการณ์ในการจัด Focus Group कैไหนอย่างไร ซึ่งมักส่งผลต่อการดำเนินการเสวนา บรรยากาศในการพูดคุย การตั้งคำถาม และความลึกของคำตอบที่ได้จากผู้เข้าร่วมเสวนา (Lindlof & Taylor, 2011)

3. บริบท

ส่วนที่หนังสือเล่มนี้มีความชัดเจนคือการวางบริบทของพลเมืองโลก โดยทั่วไปแล้ว หากพิจารณาเรื่องของบริบท ส่วนใหญ่มักจะหมายถึงเวลาและสถานที่ ในฐานะตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปรากฏการณ์ สิ่งที่ควรพิจารณาจึงเกี่ยวเนื่องกับบริบทหลังโควิด-19 ซึ่งทั่วโลกล้วนได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับสังคมไทย สืบเนื่องจากระยะเวลาในการจัดการเสวนาอยู่ในช่วงที่สังคมกำลังปรับตัวสู่ยุค New Normal ที่การทำงาน อาชีพ และวิถีชีวิตของ

คนจะเปลี่ยนไป เช่น การทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) หรือแม้กระทั่ง Work From Anywhere (WFA) กำลังมีบทบาทในสังคมไทย การประชุมผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เป็นปัจจัยที่ช่วยเน้นย้ำความสำคัญของการสื่อสารออนไลน์ให้จำเป็นอย่างยิ่งขึ้น

การเน้นย้ำถึงสังคมพหุวัฒนธรรม พหุอัตลักษณ์ในประเทศไทยเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นบริเวณที่มีความเป็นนานาชาติอย่างมาก และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากทั้งภาคแรงงาน การท่องเที่ยว และการลงทุนจากต่างชาติ นอกจากนี้ สังคมไทย กำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นการย้ำให้ผู้อ่านโดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จ การศึกษาเตรียมตัวและเตรียมทักษะที่จำเป็นในการก้าวเข้าสู่โลกการทำงานร่วมกับผู้สูงวัย อย่างมีประสิทธิภาพ

4. รูปแบบการนำเสนอผลการเสวนาและบทสรุปเกี่ยวกับนิยามความเป็นพลเมืองโลก

หนังสือเล่มนี้นำเสนอผลสรุปโดยการแบ่งแต่ละส่วนของหนังสือตามภาคส่วน การทำงานของผู้เข้าร่วมเสวนาทั้ง 5 ภาคส่วน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการนำเสนอผลที่ได้ อย่างไรก็ตาม ตอนท้ายของหนังสือขาดการสังเคราะห์สิ่งที่สำคัญที่สุด นั่นคือ นิยามความเป็นพลเมืองโลก สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้คือการนิยามความเป็นพลเมืองโลก สำหรับบริบทสังคมไทย หลังจากที่ได้หนังสือได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมเสวนาแต่ละท่าน เรียงลำดับตามภาคส่วนในการทำงาน จึงเสนอว่าควรมีบทวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เข้าร่วมเสวนา เช่น Content Analysis เพื่อให้ได้ themes และ sub-themes ของความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงสรุปให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่าความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วย คุณสมบัติ คุณลักษณะ ทักษะด้านใดบ้าง และแต่ละด้านสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อยได้อย่างไรบ้าง

วิธีนี้จะทำให้อ่านได้เห็นถึงความถี่ของคำและ/หรือวลีที่ผู้เข้าร่วมเสวนากล่าวถึงบ่อยๆ ซึ่งสะท้อนถึงลำดับความสำคัญในประเด็นต่างๆ เช่น จำนวนผู้ที่กล่าวถึงประเด็นสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน การศึกษา พหุวัฒนธรรม สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ภาษาต่างประเทศ สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ ฯลฯ จะเป็นการสะท้อนผลการดำเนินงานระหว่างการประชุมครั้งสุดท้ายในเดือนกุมภาพันธ์และเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 ที่หนังสือเล่มนี้ได้รับการเผยแพร่

อีกรูปแบบหนึ่งในการนำเสนอผลการเสวนา คือ การเรียงลำดับตามความถี่ในการกล่าวถึงคำหรือวลีหรือประเด็นสำคัญ โดยไม่อิงตามภาคส่วนของการทำงาน เช่น แนวทาง

การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก พลเมืองโลกในบริบทการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลกระทบของการสื่อสารออนไลน์ต่อความเป็นพลเมืองโลก

นอกจากประเด็นที่ถูกกล่าวถึงบ่อยๆ แล้ว การตั้งประเด็นเด่นๆ ออกมาให้ผู้อ่านได้ตระหนักและนำไปคิดต่อยอดก็สำคัญเช่นเดียวกัน ประเด็นที่หนังสือเล่มนี้สื่อได้ดีมาก คือ ความเป็นพลเมืองโลกเป็นสิ่งที่สามารถสร้างได้ ผ่านการปลูกฝัง และที่สำคัญที่สุด การปลูกฝังนี้เป็นกระบวนการ กล่าวคือ ต้องมีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน และได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย กระบวนการเป็นสิ่งที่ใช้เวลา ไม่สามารถทำสำเร็จได้ในชั่วระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการศึกษา ว่ากระบวนการปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลกสามารถทำได้ผ่านการศึกษา

สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการเสวนานี้คือการกำหนดทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนของคณะรัฐศาสตร์ฯ ประเด็นสำคัญที่ถูกเน้นย้ำหลายครั้งในวงเสวนา ซึ่งควรหยิบยกขึ้นมาเน้นให้เห็น คือ แนวทางการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษที่ไม่ควรเน้นหลักไวยากรณ์ แต่เน้นการนำไปใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน แนวทางการศึกษาควรเป็นเช่นไร ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการฝึกใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ปรับเปลี่ยนทัศนคติเด็กไทยให้มีความกล้าพูดภาษาอังกฤษ และไม่ล้อเลียนผู้ที่พยายามหัดพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงที่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา รวมถึงการเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยซึ่งสอนทักษะภาษาผิดลำดับ กล่าวคือ เริ่มจากการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด เป็นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นลำดับที่ถูกต้องในการเรียนทักษะทางด้านภาษา

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ซึ่งเวทีเสนาได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนควรตระหนักว่าประวัติศาสตร์ไม่ได้มีเพียงแค่ชุดเดียว แต่ขึ้นอยู่กับที่ตั้งคำถาม และใครเป็นผู้เล่า รวมถึงความหมายที่ถูกเลือกให้ศึกษาและยึดถือปฏิบัติตามๆ กันมาเป็นเวลานาน นอกจากนั้น การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไม่ควรเน้นท่องจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ควรเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งประเด็นนี้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่สื่อ ที่ควรเพิ่มพื้นที่การนำเสนอข่าวต่างประเทศและการวิเคราะห์ข่าวในเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้เพียงแค่การนำเสนอว่าเกิดอะไรขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่นำเสนอเพียงแค่สิ่งที่ผิวเผิน เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย และเทศกาลต่างๆ แต่ควรเน้นให้เรียนรู้มุมมองต่างประเทศต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพื่อให้เด็กได้รับรู้มุมมองที่แตกต่างหลากหลาย รวมถึงรับรู้ประเด็นข้อถกเถียงที่มีความละเอียดอ่อนในเวทีสากลนอกเหนือจากประเด็นต่างๆ ในประเทศไทย โดยสรุปแล้ว เยาวชนไทยควรได้เรียนรู้ความรู้ในปัจจุบันและอนาคตมากกว่าความรู้ในอดีตดังที่เกิดขึ้นในการศึกษาปัจจุบัน

นอกจากนี้ อีกประเด็นที่มีการเน้นย้ำในวงเสวนา ได้แก่ วัฒนธรรมแห่งการตั้งคำถามในชั้นเรียน ในฐานะขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลก โดยเฉพาะบริบทของการศึกษา ประเด็นสำคัญที่ควรหยิบยกขึ้นมา คือวัฒนธรรมแห่งการตั้งคำถาม ซึ่งสังคมไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก ทั้งนี้ สืบเนื่องไปถึงประเด็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกด้วย แต่สำหรับสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของการศึกษา คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการตั้งถามในชั้นเรียนต่อเรื่องที่เรียน คำถามที่สามารถนำไปคิดต่อยอดได้คือแนวทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมควรมีลักษณะอย่างไรเพื่อพัฒนาทักษะการตั้งคำถามในเด็กไทย และยังสามารถต่อยอดไปถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่ยอมรับการตั้งคำถามต่อสังคมไทยในอนาคตด้วย เมื่อมีการตั้งคำถามที่มากขึ้น จะนำไปสู่คำตอบที่หลากหลาย ส่งผลถึงการปลูกฝังในอีกประเด็นหนึ่ง คือ การยอมรับทัศนะความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในความเป็นพลเมืองโลกทางด้านการยอมรับและเคารพความแตกต่างหลากหลาย

การเป็นพลเมืองโลกถือเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ดังที่บรรณาธิการของหนังสือเล่มนี้ได้เปิดประเด็นขึ้น หนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก สร้างความตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ก้าวกระโดดยิ่งกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และเป็นสารตั้งต้นที่จุดประกายให้สังคมไทยเริ่มปรับเปลี่ยนทัศนคติ และแสวงหาแนวทางเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อความเป็นพลเมืองโลกในบริบทต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งสู่การจัดความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองไทยกับพลเมืองโลก

5. ข้อเสนอแนะในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป

(1) หนังสือควรมีการสรุปรายชื่อทักษะสำคัญที่ควรพัฒนาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง สอดรับกับกระแสความตื่นตัวในการพัฒนาทักษะการเป็นพลเมืองโลกในสังคมไทย อาจสรุปโดยวิเคราะห์จากทักษะที่มีการกล่าวถึงบ่อยจากผู้เข้าร่วมเสวนา เช่น การสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ รวมถึงภาษาท้องถิ่น การใช้สื่อดิจิทัล การเรียนรู้ตลอดชีวิต การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และวัฒนธรรม รวมถึงทัศนคติที่ควรปรับเปลี่ยน เช่น การตรงต่อเวลา การไม่ล้อเลียนผู้ที่พยายามฝึกพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงที่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา มุมมองความแตกต่างระหว่างพลเมืองที่ถูกปลูกฝังมานานและพลเมืองโลก นอกจากนั้น อาจมีการทิ้งท้ายถึงการนำนิยามของความเป็นพลเมืองโลกไปประยุกต์ใช้ ซึ่งคือการพัฒนามาตรวัดความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Scale) ขึ้นมา เพื่อประเมินระดับความเป็นพลเมืองโลกของผู้ตอบคำถาม และนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของตนเองต่อไป

การสรุปดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการประมวลคำศัพท์หรือประเด็นเกี่ยวข้องที่น่าสนใจเกี่ยวกับพลเมืองโลกและนิยามความหมาย หลายคำเป็นประเด็นใหม่ที่หลายคนในสังคมไทยไม่คุ้นเคย เช่น โลกศึกษา (Global Education) สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ความฉลาดรู้เท่าทันเรื่องสากลโลก (Global Literacy) การมีสำนึกสากลเกี่ยวกับโลก (Global Mindedness) ความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) เป็นต้น

(2) แม้ว่าการเก็บข้อมูลแบบ Focus Group จะเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลที่นิยมในการทำวิจัยแบบเชิงคุณภาพ และเหมาะกับโจทย์วิจัยนี้ คือการหานิยามความเป็นพลเมืองโลก แต่โจทย์ดังกล่าวยังสามารถพัฒนาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น สำหรับแนวทางการวิจัยแบบสำรวจ (Exploratory Research) ข้อมูลจาก Focus Group สามารถนำไปช่วยในการตั้งสมมติฐาน ออกแบบแบบสอบถาม ในช่วงแรกเริ่มงานวิจัย (Lindlof & Taylor, 2011) กล่าวคือ รูปแบบหนึ่งของ Mixed Methods คือ Exploratory Sequential Design ดำเนินการโดยเริ่มต้นขั้นตอนแรกด้วยการจัด Focus Group เพื่อเก็บข้อมูลแรกเริ่มจากคนจำนวนน้อยซึ่งเป็นเชิงคุณภาพ แล้วนำข้อมูลนี้ไปช่วยออกแบบคำถามและตัวเลือกในแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับคนจำนวนมากในขั้นตอนที่สอง (Creswell & Clark, 2011) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยสามารถระบุน้ำหนักความสำคัญของแต่ละขั้นตอน เช่น QUAL → quan หมายถึง ขั้นตอนเชิงคุณภาพมีน้ำหนักมากกว่าขั้นตอนที่สองซึ่งเป็นเชิงปริมาณ (Teddlie & Tashakkori, 2009) จึงเสนอให้มีการพิจารณานำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ในขั้นตอนต่อไปของการวิจัยนี้หากมีแผนในอนาคต

(3) สุดท้ายนี้ หนังสือเล่มนี้มีข้อดีและจุดเด่นมากมาย แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องในด้านภาษา โดยมีการสะกดคำและการเว้นวรรคผิดหลายจุด คำสำคัญหรือวลีบางประโยคที่ถูกพูดถึง เช่น “Where we create global citizen” ที่ถูกระบุว่าเป็นวิสัยทัศน์ของคณะรัฐศาสตร์ฯ คำว่า citizen ควรเติม s เพราะเป็นคำนามพหูพจน์ จึงเสนอให้มีการตรวจทานภาษาให้มากกว่านี้ในการตีพิมพ์ครั้งต่อไป ขอเสนอแนะอีกจุดหนึ่ง คือ ชื่อหนังสือในลักษณะนี้ มักจะใส่ colon (:) เพื่อบ่งบอกถึงบริบทและขอบเขตของหนังสือ ดังนั้น พลเมืองภวัตน์: จากพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์ (บก.). (2565). *พลเมืองภีรวัฒน์: จากพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก*.
เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Johnson, R. B., & Christensen, L. B. (2014). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lindlof, T. R., & Taylor, B. C. (2011). *Qualitative Communication Research Methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.